

Adrie Meijer

BASISGRAMMATICA ZWEEDS

uitgeverij
coutinho

VOORWOORD

De *Basisgrammatica Zweeds* is het vijfde deel van de *Basiscursus Zweeds*, die verder bestaat uit:

Basiscursus Zweeds 1

Uitgesproken Zweeds

Basiscursus Zweeds 2

Basiswoordenlijst Zweeds

Met dit vijfde deel, een systematische behandeling van de basisgrammatica van het Zweeds, is er nu een complete cursus Zweeds beschikbaar voor Nederlandstaligen.

De *Basisgrammatica Zweeds* bevat een systematische behandeling van de grammatica die aan bod komt in *Basiscursus Zweeds 1* en *2*. Aldus heeft de gebruiker van deze cursus de mogelijkheid bepaalde onderdelen van de grammatica nog eens gestructureerd te bestuderen.

Naast de grammatica uit *Basiscursus Zweeds 1* en *2* bevat de *Basisgrammatica* ook veel andere, onmisbare informatie over de grammatica van het Zweeds, zodat het als handig naslagwerk gebruikt kan worden voor een ieder, die zich de Zweedse taal eigen wil maken. Om een dergelijk naslagwerk voor iedereen toegankelijk te maken, heb ik geprobeerd, waar mogelijk, al te taal-theoretisch taalgebruik te vermijden.

In de *Basisgrammatica Zweeds* worden, indien van toepassing, dezelfde verklarende aanduidingen gebruikt als in de andere delen van de *Basiscursus Zweeds*. Zo wordt met de aanduiding (**ett**) aangegeven, dat het betreffende zelfstandig naamwoord een **ett**-woord is en met de letters (A), (B), (C) en (D) wordt aangegeven tot welke groep het desbetreffende werkwoord behoort.

Mijn dank gaat uit naar de vele cursisten, die mij, tijdens mijn werkzaamheden als docent Zweeds, vele nuttige tips hebben gegeven. Zonder hen had ik een dergelijk naslagwerk niet kunnen schrijven.

De tekst van deze grammatica heb ik doorgesproken met dr. Harry Perriodon, Universitair Hoofddocent Skandinavische Talen aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn professionele commentaar en zijn adviezen zijn van groot nut geweest voor de uiteindelijke versie. Mijn dank daarvoor!

Adrie Meijer
oktober 1996

Bij de tweede druk

In deze 2^e druk is wat betreft de opzet van dit boek niets veranderd. Wel zijn enkele ingeslopen foutjes gecorrigeerd en soms zijn in de lopende tekst wat aanpassingen doorgevoerd. In een aantal gevallen gaat het om vervanging van voorbeeldzinnetjes en hier en daar is de uitleg van een grammaticaal onderwerp ter wille van de duidelijkheid iets anders geformuleerd. Ook heb ik enkele noten toegevoegd om Nederlandstaligen die Zweeds willen leren nog meer te behoeden voor mogelijke valkuilen.

Adrie Meijer
november 2004

INHOUD

1 Zelfstandige naamwoorden en lidwoorden 11

- 1.1 Het geslacht van zelfstandige naamwoorden en het onbepaald lidwoord 11
- 1.2 Het geslacht van samengestelde zelfstandige naamwoorden 11
- 1.3 Het meervoud van zelfstandige naamwoorden 12
- 1.4 Het bepaald lidwoord 15
- 1.5 Verdubbeling van slotmedeklinker **-m/-n** na korte klinker 17
- 1.6 Meervoud van nieuwe leenwoorden die zelfstandige naamwoorden zijn 17
- 1.7 De uitgang **-s** 17
- 1.8 Weglaten van onbepaald/bepaald lidwoord 18
- 1.9 Het bepaald lidwoord als bezittelijk voornaamwoord 19

2 Bijvoeglijke naamwoorden 20

- 2.1 De twee vormen van het bijvoeglijk naamwoord 20
- 2.2 Het bijvoeglijk naamwoord in de onbepaalde vorm 20
- 2.3 Het bijvoeglijk naamwoord in de bepaalde vorm 21
- 2.4 Weglaten van het losstaand bepaald lidwoord 21
- 2.5 Zelfstandig gebruik van het bijvoeglijk naamwoord 21
- 2.6 Mannelijke uitgang in de bepaalde vorm van het bijvoeglijk naamwoord 22
- 2.7 Eigennamen van landen, streken e.d. in combinatie met een bijvoeglijk naamwoord in de onbepaalde en bepaalde vorm 22
- 2.8 Afwijkende vormen van de **ett**-vorm/meervoudsvorm/bepaalde vorm bij bijvoeglijke naamwoorden 23
- 2.9 Het onregelmatige bijvoeglijk naamwoord **liten** 24
- 2.10 De bijvoeglijke naamwoorden **lik** en **likadan** en het tegenwoordig deelwoord **liknande** 25
- 2.11 Onverbuigbare bijvoeglijke naamwoorden 26
- 2.12 Vergrotende en overtreffende trap van het bijvoeglijk naamwoord 26
- 2.13 Bijvoeglijke naamwoorden met onregelmatige vergrotende en overtreffende trap 28
- 2.14 Absoluut gebruik van vergrotende en overtreffende trap 30

3 Telwoorden 31

- 3.1 Hoofd- en rangtelwoorden 31
- 3.2 Gebruik hoofdtelwoorden 32
- 3.3 Gebruik rangtelwoorden 35
- 3.4 Gebruik van **näst** en rangtelwoorden bij overtreffende trap 36

4	Voornaamwoorden	37
4.1	De voornaamwoorden	37
4.2	Persoonlijke voornaamwoorden	37
4.3	Gebruik van det	39
4.4	Wederkerende en wederkerige voornaamwoorden	40
4.5	Bezittelijke voornaamwoorden 1e en 2e persoon	40
4.6	Bezittelijke voornaamwoorden 3e persoon	41
4.7	Gebruik van sin/sitt/sina in speciale gevallen	43
4.8	Bepaalde vorm bijvoeglijk naamwoord na bezittelijk voornaamwoord	43
4.9	Aanwijzende voornaamwoorden	43
4.10	Onbepaalde voornaamwoorden	46
4.11	Betrekkelijke voornaamwoorden	49
4.12	Vragende voornaamwoorden	51
4.13	Vragende voornaamwoorden als (deel van) onderwerp in indirecte vraagzinnen	52
4.14	Vad/så/en sådan/vilken in uitroepzinnen	53
4.15	De combinatie som helst na vraagwoorden	53
4.16	Bepaling-aankondigende voornaamwoorden	53
5	Schema's (on)bepaalde vorm bijvoeglijk naamwoord/zelfstandig naamwoord	55
5.1	Schema onbepaalde vorm bijvoeglijk naamwoord/onbepaalde vorm zelfstandig naamwoord	55
5.2	Schema bepaalde vorm bijvoeglijk naamwoord/bepaalde vorm zelfstandig naamwoord	55
5.3	Schema bepaalde vorm bijvoeglijk naamwoord/onbepaalde vorm zelfstandig naamwoord	56
6	Voegwoorden	58
6.1	Nevenschikkende voegwoorden	58
6.2	Onderschikkende voegwoorden	59
6.3	Het gebruik van bara als voegwoord	62
7	Werkwoorden	63
7.1	Het werkwoord	63
7.2	De basisvervoeging van de vier groepen werkwoorden (A, B, C en D)	63
7.3	Enkele richtlijnen m.b.t. de onderverdeling van werkwoorden in de verschillende groepen	65
7.4	De persoonsvorm van het werkwoord	65
7.5	Het hulpwerkwoord voor de voltooid tijd	65
7.6	Afwijkende vormen van tegenwoordige/verleden tijd en voltooid deelwoord	66
7.7	Dubbelvormen bij enkele werkwoorden	67
7.8	De passieve vorm van het werkwoord op -s	68
7.9	De omschreven vorm passief van het werkwoord	68

- 7.10 Verschil in gebruik tussen het passief op **-s** en de omschreven vorm met **att bli/att vara** 71
- 7.11 Overzicht onregelmatige werkwoorden groep D 72
- 7.12 Werkwoorden op **-s** met wederkerige betekenis/met actieve betekenis 75
- 7.13 Het tegenwoordig deelwoord 76
- 7.14 De hulpwerkwoorden 78
- 7.15 Zelfstandige werkwoorden, gebruikt als modaal hulpwerkwoord 79
- 7.16 Weglaten van het hulpwerkwoord **att ha** 80
- 7.17 Gebruik van de onbepaalde wijs, de tegenwoordige/verleden tijd en de voltooid tegenwoordige/verleden tijd 81
- 7.18 Gebruik van de gebiedende wijs 83
- 7.19 Onscheidbare en scheidbare samengestelde werkwoorden 83
- 7.20 Samengestelde werkwoorden, vorm en betekenis 84
- 7.21 Constructies als **Han/Det sägs** en werkwoorden voor 'schijnen/lijken' en 'blijken' 86
- 7.22 Gebruik/betekenis van de werkwoorden **tro/tycka/tänka** 87

8 Bijwoorden 88

- 8.1 Bijwoorden 88
- 8.2 Bijwoorden, afgeleid van bijvoeglijke naamwoorden 88
- 8.3 Bijwoorden die niet afgeleid zijn van een bijvoeglijk naamwoord 90
- 8.4 Samengestelde bijwoorden 91
- 8.5 Bijwoorden van plaats: twee verschillende vormen 92
- 8.6 De combinatie bijwoord van plaats/voorzetselbepaling van plaats 93
- 8.7 Vergrotende en overtreffende trap van bijwoorden 94
- 8.8 Algemeen gebruikte bijwoorden in het Zweeds 94

9 Voorzetsels 99

- 9.1 Voorzetsels 99
- 9.2 Betekenis en gebruik van de belangrijkste voorzetsels 99
- 9.3 Het voorzetsel **för** in combinatie met **att** 106
- 9.4 Voorzetsels bij meewerkend voorwerp 106
- 9.5 Gebruik van voorzetsels in tijdsbepalingen 107
- 9.6 Geen voorzetsel bij bepaalde tijdsbepalingen 110
- 9.7 De uitgang **-s** en de Zweedse voorzetsels ter vertaling van het Nederlandse voorzetsel 'van' 110
- 9.8 Overige voorzetsels 112
- 9.9 Vertaling van 'er' in combinatie met een voorzetsel 112

10 Woordvolgorde en zinsbouw 114

- 10.1 Standaard-woordvolgorde in hoofd- en bijzin 114
- 10.2 Omgekeerde woordvolgorde in hoofdzin 115
- 10.3 Plaats van 'wandelende' bijwoorden in hoofd- en bijzin 117
- 10.4 Plaats van bijwoorden van hoedanigheid/graad/plaats/tijd in hoofd- en bijzin 120
- 10.5 Constructie voor het benadrukken van zinsdelen 121

10.6 Standaard-antwoorzinnen 122

10.7 Ingevoegde hoofd- en bijzinnen 124

11 Woordvorming, spelling, afkortingen en leestekens 125

11.1 Samenstellingen 125

11.2 Woorden die eindigen op **-is** 127

11.3 De voorvoegsels **o-** en **icke-** 128

11.4 Verleden deelwoorden met het voorvoegsel **ny-/hem(ma)-** 128

11.5 Gebruik van hoofdletters/kleine letters 128

11.6 Afbreking 130

11.7 Afkortingen, leestekens en accenten 130

Alfabetische lijst van grammaticale begrippen Zweeds-Nederlands/ Nederlands-Zweeds 132

Bibliografie 135

1 Zelfstandige naamwoorden en lidwoorden

1.1 Het geslacht van zelfstandige naamwoorden en het onbepaald lidwoord

Het Zweeds onderscheidt voor zelfstandige naamwoorden twee geslachten, namelijk:

1	utrum	[niet-onzijdig, vgl. in het Nederlands 'de'-woord]
2	neutrum	[onzijdig, vgl. in het Nederlands 'het'-woord]

Bij **utrum**-woorden wordt als onbepaald lidwoord het woordje **en** gebruikt; daarom worden **utrum**-woorden **en**-woorden genoemd.

Bij **neutrum**-woorden wordt als onbepaald lidwoord het woordje **ett** gebruikt; daarom worden **neutrum**-woorden **ett**-woorden genoemd.

Het Zweeds heeft dus, anders dan het Nederlands, twee vormen voor het onbepaald lidwoord, vergelijk:

en ros [en-woord]	een roos ['de'-woord]
ett hus [ett-woord]	een huis ['het'-woord]

N.B. **Ros** [en-woord] en 'roos' ['de'-woord] zijn etymologisch aan elkaar verwant; zo ook **hus** [ett-woord] en 'huis' ['het'-woord].

Bij etymologisch verwante zelfstandige naamwoorden correspondeert het 'de'-geslacht in het Nederlands met het **en**-geslacht in het Zweeds; het 'het'-geslacht in het Nederlands correspondeert met het **ett**-geslacht in het Zweeds.

Deze overeenkomst wat betreft het geslacht van etymologisch verwante zelfstandige naamwoorden gaat echter niet altijd op, vergelijk:

en station [en-woord]	een station ['het'-woord]
ett äpple [ett-woord]	een appel ['de'-woord]

1.2 Het geslacht van samengestelde zelfstandige naamwoorden

Samengestelde zelfstandige naamwoorden krijgen het geslacht van het laatste zelfstandige naamwoord van de samenstelling.

Het woord **blodgrupp** 'bloedgroep' is samengesteld uit:

blod [ett-woord] bloed + **grupp** [en-woord] groep

Het woord **blodgrupp** is dus een **en**-woord op grond van het geslacht van het zelfstandig naamwoord **grupp**.

1.3 Het meervoud van zelfstandige naamwoorden

Het Zweeds kent vijf verschillende groepen voor de meervoudsvorming van zelfstandige naamwoorden. Deze groepen zijn:

Groep 1: meervoud op -or

Deze groep bevat alleen **en**-woorden. Kenmerkend voor deze groep is tevens, dat het - behoudens enkele uitzonderingen - zelfstandige naamwoorden betreft die uitgaan op **-a**; deze slotklinker **-a** valt weg in het meervoud, bijvoorbeeld:

en flicka	een meisje	två flickor	2 meisjes
en åra	een roeispaan	två åror	2 roeispanen

N.B.1 Enkele uitzonderingen op een medeklinker zijn:

en ros-rosor	roos	en toffel-tofflor	pantoffel
en våg-vågor	golf	en åder-ådror	ader

N.B.2 De meervoudsuitgang **-or** wordt uitgesproken als [-oer], maar in de spreektaal echter vaak als [-ər].

Groep 2: meervoud op -ar

Op één enkele uitzondering na (zie N.B.4) bevat deze groep alleen **en**-woorden. Tot deze groep behoren alle zelfstandige naamwoorden die uitgaan op **-(n)ing**. Verder bevat deze groep vele éénlettergrepige zelfstandige naamwoorden, alsmede tweelettergrepige zelfstandige naamwoorden die uitgaan op onbeklemtoond **-e**, **-el**, **-en** of **-er**; de onbeklemtoonde **-e** valt in het meervoud weg. Enkele voorbeelden:

en tidning	een krant	två tidningar	2 kranten
en vägg	een muur	två väggar	2 muren
en bro	een brug	två broar	2 bruggen
en pojke	een jongen	två pojkar	2 jongens
en fågel	een vogel	två fåglar	2 vogels
en öken	een woestijn	två öknar	2 woestijnen
en syster	een zuster	två systrar	2 zusters

N.B.1 Andere voorbeelden van zelfstandige naamwoorden met een meervoud op **-ar** zijn:

en fjäril	een vlinder	två fjärilar	2 vlinders
en aborre	een baars	två aborrar	2 baarsen

N.B.2 Twee zelfstandige naamwoorden in deze groep hebben in het meervoud tevens klinkerwisseling, namelijk:

en dotter	een dochter	två döttrar	2 dochters
en moder	een moeder	två mödrar	2 moeders

N.B.3 Let ook op het meervoud op **-ar** bij onderstaande zelfstandige naamwoorden:

en morgon	een morgen	två morgnar	2 morgens
en sommar	een zomer	två somrar	2 zomers

N.B.4 Het zelfstandig naamwoord **finger** is een **ett**-woord en heeft een meervoud op **-ar**:

ett finger	een vinger	två fingrar	2 vingers
-------------------	------------	--------------------	-----------

- *Groep 3: meervoud op **-er***

Deze groep bevat aan de ene kant **en**-woorden, zoals éénlettergrepige zelfstandige naamwoorden, zelfstandige naamwoorden die eindigen op **-nad**, **-(n)är**, **-het**, **-skap** en **-ion** en een groot aantal leenwoorden. Bijvoorbeeld:

en dikt	een gedicht	två dikter	2 gedichten
en byggnad	een gebouw	två byggnader	2 gebouwen
en resenär	een reiziger	två resenärer	2 reizigers
en lägenhet	een woning	två lägenheter	2 woningen
en vänskap	een vriendschap	två vänskaper	2 vriendschappen
en station	een station	två stationer	2 stations
en student	een student	två studenter	2 studenten
en dator	een computer	två datorer	2 computers

Aan de andere kant bevat deze groep een aantal **ett**-woorden, zoals meerlettergrepige leenwoorden die eindigen op een beklemtoonde slotklinker of leenwoorden die eindigen op **-eum/-ium**, waarbij **-um** in het meervoud wegvalt, bijvoorbeeld:

ett bageri	een bakkerij	två bagerier	2 bakkerijen
ett paraply	een paraplu	två paraplyer	2 paraplu's
ett museum	een museum	två museer	2 musea
ett stadion	een stadion	två stadier	2 stadia

N.B.1 Een aantal zelfstandige naamwoorden met de meervoudsuitgang **-er** heeft tevens klinkerwisseling (en soms verdubbeling van de eindmedeklinker):

en and-änder	eend	en bok-böcker	boek
en bokstav-bokstäver	letter	en bonde-bönder	boer
en bot-böter	boete	en brand-bränder	brand
en fot-fötter	voet	en hand-händer	hand
ett land-länder	land	en ledamot-ledamöter	lid
en natt-nätter	nacht	en rot-rötter	wortel
en son-söner	zoon	en stad-städer	stad
en strand-stränder	strand	en stång-stänger	stok
en tand-tänder	tand	en tång-tänger	tang

N.B.2 **En**-woorden in deze groep die eindigen op onbeklemtoond **-el** of **-er** verliezen **-e-** in het meervoud:

en möbel	een meubel	två möbler	2 meubels
en neger	een neger	två negrer	2 negers

N.B.3 Zelfstandige naamwoorden in deze groep die eindigen op een klinker hebben óf **-er** óf **-r** als uitgang. Meerlettergrepige zelfstandige naamwoorden waarvan de eindlettergreep beklemtoond is krijgen **-er**;

meerlettergrepige zelfstandige naamwoorden waarvan de eindletter-greep niet beklemtoond is alsmede éénlettergrepige zelfstandige naamwoorden krijgen **-r**, vergelijk:

Uitgang -er:

en meny	een menu	två menyer	2 menu's
en nivå	een niveau	två nivåer	2 niveaus
ett geni	een genie	två genier	2 genieën
ett konditori	een lunchroom	två konditorier	2 lunchrooms

Uitgang -r:

en rörelse	een beweging	två rörelser	2 bewegingen
ett fängelse	een gevangenis	två fängelser	2 gevangenissen
en bastu	een sauna	två bastur	2 sauna's
en öbo	een eilandbewoner	två öbor	2 eilandbewoners
en sko	een schoen	två skor	2 schoenen
en tå	een teen	två tår	2 tenen

- *Groep 4: meervoud op -n*

Deze groep bevat alleen **ett**-woorden die eindigen op een klinker, bijvoorbeeld:

ett äpple	een appel	två äpplen	2 appels
ett knä	een knie	två knän	2 knieën
ett schema	een schema	två scheman	2 schema's

N.B.1 De **ett**-woorden **öra** en **öga** hebben een onregelmatig meervoud **öron** en **ögon**.

N.B.2 **Ett**-woorden die eindigen op **-ande** en **-ende** vallen ook onder deze groep 4, bijvoorbeeld:

ett meddelande-meddelanden	mededeling
ett beteende-beteenden	gedrag

- *Groep 5: geen aparte meervoudsuitgang*

Het betreft vooral **ett**-woorden die uitgaan op een medeklinker. Dit kunnen zowel inheemse woorden als leenwoorden zijn. Verder vallen onder deze groep **en**-woorden die eindigen op **-are**, **-ande**, **-ende** en **-(ik)er**; in betekenis zijn het aanduidingen voor personen, beroepen of nationaliteiten. Enkele voorbeelden:

ett hus	een huis	två hus	2 huizen
ett smultron	een bosaardbei	två smultron	2 bosaardbeien
ett problem	een probleem	två problem	2 problemen
en lärare	een leraar	två lärare	2 leraren
en resande	een reiziger	två resande	2 reizigers
en gående	een voetganger	två gående	2 voetgangers
en politiker	een politicus	två politiker	2 politici
en indier	een Indiër	två indier	2 Indiërs

N.B.1 Enkele **en**-woorden uit deze groep hebben een onregelmatige meervoudsvorm met klinkerwisseling:

en bro(de)r-bröder	broer	en fa(de)r-fäder	vader
en gås-gäss	gans	en man-män	man
en mus-möss	muis		

N.B.2 **Mil** 'Zweedse mijl [= 10 km]' is een **en**-woord, maar heeft geen meervoudsuitgang.

1.4 Het bepaald lidwoord

Het bepaald lidwoord wordt als uitgang aan het zelfstandig naamwoord gehecht. Men spreekt dan over 'de bepaalde vorm' van het zelfstandig naamwoord. In het enkelvoud wordt voor **en**-woorden als uitgang **-(e)n** gebruikt, bijvoorbeeld:

1	en flicka	een meisje	flickan	het meisje
	en ros	een roos	rosen	de roos
2	en tidning	een krant	tidningen	de krant
	en vägg	een muur	väggen	de muur
	en bro	een brug	bron	de brug
	en pojke	een jongen	pojken	de jongen
	en fågel	een vogel	fågeln	de vogel
	en syster	een zuster	system	de zuster
	en sommar	een zomer	sommaren	de zomer
3	en dikt	een gedicht	dikten	het gedicht
	en byggnad	een gebouw	byggnaden	het gebouw
	en rörelse	een beweging	rörelsen	de beweging
	en sko	een schoen	skon	de schoen
	en dator	een computer	datorn	de computer
5	en lärare	een leraar	läraren	de leraar
	en resande	een reiziger	resanden	de reiziger
	en indier	een Indiër	indiern	de Indiër
	en gås	een gans	gåsen	de gans

Voor **ett**-woorden wordt voor het bepaald lidwoord enkelvoud als uitgang **-(e)t** gebruikt, bijvoorbeeld:

3	ett bageri	een bakkerij	bageri(e)t	de bakkerij
	ett paraply	een paraplu	paraply(e)t	de paraplu
	ett museum	een museum	museet	het museum
	ett land	een land	landet	het land
4	ett äpple	een appel	äpplet	de appel
	ett knä	een knie	knä(e)t	de knie
	ett öra	een oor	örat	het oor
	ett beteende	een gedrag	beteendet	het gedrag
5	ett hus	een huis	huset	het huis
	ett problem	een probleem	problemet	het probleem

N.B.1 Zoals blijkt uit bovenstaande voorbeelden hebben **en**-woorden die eindigen op **-el**, **-er** en **-or** als bepaald lidwoord enkelvoud **-n**. Bij zelfstandige naamwoorden die eindigen op een klinker valt vaak de **-e**- van het bepaald lidwoord enkelvoud weg. Bij **en**-woorden die eindigen op een

klinker wordt altijd **-n** gebruikt, maar bij **ett**-woorden na beklemtoonde slotklinker of bij éénlettergrepige **ett**-woorden heeft **-et** echter de voorkeur, vergelijk:

en tå	een teen	tån	de teen
en nivå	een niveau	nivån	het niveau
en meny	een menu	menyn	het menu
ett fängelse	een gevangenis	fängelset	de gevangenis

maar:

ett geni	een genie	geniet	het genie
ett bi	een bij	biet	de bij

N.B.2 **En**-woorden die eindigen op **-en** alsmede **ett**-woorden die eindigen op **-el**, **-en** of **-er** verliezen **-e**- in de bepaalde vorm enkelvoud, bijvoorbeeld:

en öken	een woestijn	öknen	de woestijn
ett segel	een zeil	seglet	het zeil
ett tecken	een teken	tecknet	het teken
ett fönster	een raam	fönstret	het raam

Ook het bepaald lidwoord meervoud wordt aan het zelfstandig naamwoord gehecht. Bij **ett**-woorden uit de groepen 4 en 5 worden respectievelijk **-a** en **-en** gebruikt:

4	äpplen	appels	äpplena	de appels
	knän	knieën	knäna	de knieën
	beteenden	gedragingen	beteendena	de gedragingen
5	hus	huizen	husen	de huizen
	problem	problemen	problemen	de problemen

In de overige gevallen wordt de uitgang **-na** gebruikt:

1	flickor	meisjes	flickorna	de meisjes
2	pojkar	jongens	pojkar	de jongens
3	dikter	gedichten	dikterna	de gedichten
	skor	schoenen	skorna	de schoenen
	länder	landen	länderna	de landen
5	resande	reizigers	resandena	de reizigers
	politiker	politici	politikerna	de politici

N.B.1 Let op de uitgang **-en** bij:

ögon	ogen	ögonen	de ogen
öron	oren	öronen	de oren

Zo ook:

gäss	ganzen	gässen	de ganzen
möss	muizen	mössen	de muizen
mil	(Zweedse) mijlen	milen	de mijlen

N.B.2 **Huvud (ett)** 'hoofd' heeft meestal een meervoud **huvuden** en een bepaalde vorm meervoud **huvudena**.

N.B.3 **En**-woorden die eindigen op **-are** alsmede **ett**-woorden die eindigen op **-el**, **-en** en **-er** verliezen **-e-** in de bepaalde vorm meervoud:

lärare	leraren	lärarna	de leraren
segel	zeilen	seglen	de zeilen
tecken	tekens	tecknen	de tekens
fönster	ramen	fönstren	de ramen

1.5 Verdubbeling van slotmedeklinker **-m/-n** na korte klinker

Zelfstandige naamwoorden die eindigen op enkele **-m** of **-n** na korte klinker hebben verdubbeling van deze oorspronkelijke enkele slotmedeklinker na een meervoudsuitgang of in de bepaalde vorm, bijvoorbeeld:

en mun	een mond	munnen	de mond	munnar	monden
en vän	een vriend	vännen	de vriend	vänner	vrienden
en man	een man	mannen	de man	männer	de mannen
ett hem	een tehuis	hemmet	het tehuis	hemmen	de tehuizen

1.6 Meervoud van nieuwe leenwoorden die zelfstandige naamwoorden zijn

Bij zelfstandige naamwoorden die recent als leenwoorden in het Zweeds opgenomen zijn wordt zoveel mogelijk geprobeerd voor het meervoud Zweedse meervoudsuitgangen te gebruiken. Zo wil men het gebruik van de niet-Zweedse meervoudsuitgang **-s** vermijden. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van **studio**:

en studio	een studio	studios > studior studiorna	studio's de studio's
------------------	------------	---	-------------------------

Zo ook:

en partner	een partner	partners > partner partnerna	partners de partners
en gangster	een gangster	gangsters > gangstrar gangstrarna	gangsters de gangsters

Leenwoorden die van oorsprong een meervoud op **-s** hebben en die alleen in het meervoud worden gebruikt behouden echter **-s**; zij hebben een bepaalde vorm op **-en**, zoals:

jeans	spijkerbroek	jeansen	de spijkerbroek
blues	blues	bluesen	de blues

Vergelijk ook:

fans	fans	fansen	de fans
-------------	------	---------------	---------

1.7 De uitgang **-s**

Evenals in het Nederlands kan in het Zweeds de uitgang **-s** in plaats van het voorzetsel 'van' gebruikt worden. Vergelijk:

Rolfs far	Rolfs vader [= de vader van Rolf]
------------------	-----------------------------------

Deze uitgang **-s**, die in het Nederlands bijna uitsluitend wordt gebruikt in combinatie met eigennamen, wordt in het Zweeds, ook in combinatie met zelfstandige naamwoorden, frequent gebruikt. Bijvoorbeeld:

Sveriges högsta berg	de hoogste berg van Zweden
dagens rätt	het gerecht (menu) van de dag
samerna, de fria viddernas folk	de Samen, het volk van de open vlaktes
en exotisk blommas doft	de geur van een exotische bloem

en:

en tre veckors semester	een vakantie van drie weken
--------------------------------	-----------------------------

Deze vorm op **-s** kan zelfs predicatief [= als deel van het gezegde] gebruikt worden, bijvoorbeeld:

Pennan är min systers.	De pen is van mijn zus.
-------------------------------	-------------------------

Indien een eigennaam op een **-s** of **-x** eindigt, wordt er geen **-s** meer aan vastgehecht. Bijvoorbeeld:

Lars far	de vader van Lars
Marx lära	de leer van Marx

Oorspronkelijke vormen op **-s** [2e-naamvalsvormen] zijn overgebleven in enkele staande uitdrukkingen, zoals:

till bords	aan tafel
till sjöss	ter zee
till sängs	te bed

1.8 Weglaten van onbepaald/bepaald lidwoord

In een aantal gevallen staat in het Zweeds, in tegenstelling tot in het Nederlands, het zelfstandig naamwoord *zonder* onbepaald/bepaald lidwoord. Het gaat dan in de regel om algemene uitingen, bijvoorbeeld:

Han är svensk/student.	Hij is (een) Zweed/student.
Han talar alltid sanning.	Hij spreekt altijd de waarheid.
Har du hjärta att säga henne det?	Heb jij de moed haar dat te zeggen?
Man äter soppa med sked!	Je eet soep met een lepel!
De klipper gräset med maskin.	Zij maaient het gras met een machine.

In combinatie met het werkwoord **att åka** (B) 'gaan' staat het zelfstandig naamwoord, aangevende het vervoermiddel dat gebruikt wordt, zonder lidwoord:

Hon åkte buss till jobbet.	Zij ging met de bus naar haar werk.
-----------------------------------	-------------------------------------

Zo ook:

åka tåg/tunnelbana/båt/bil etc.	met de trein/de metro/de boot/de auto gaan enz.
--	---

N.B.1 Let echter op:

flyga (D)	met het vliegtuig gaan/vliegen
cykla (A)	met de fiets gaan/fietsen

N.B.2 **Att köra** (B) **bil** betekent 'met de auto gaan, [= zelf autorijden]'.

Soms heeft men de keuze tussen wel of geen onbepaald lidwoord. Afhankelijk van het gebruik bestaat er echter wel een verschil in betekenis, vergelijk:

Han äter pizza.	Hij eet pizza.
Han äter en pizza.	Hij eet een pizza.

Dit verschil in gebruik van wel of geen onbepaald lidwoord is in het Zweeds veel verder doorgevoerd. Bijvoorbeeld:

Har du hund?	Heb jij honden/een hond?
Hon måste skaffa bil.	Zij heeft een auto nodig.
Det finns älg här.	Er zitten hier elanden.

1.9 Het bepaald lidwoord als bezittelijk voornaamwoord

Soms wordt in het Zweeds een bepaald lidwoord gebruikt, waar in het Nederlands een bezittelijk voornaamwoord gebruikelijker is. Dit is met name het geval in zinnen waarin lichaamsdelen en kledingstukken genoemd worden. Voorwaarde is wel, dat er geen twijfel over bestaat, wie de eigenaar ervan is. Bijvoorbeeld:

Eva skar sig i handen.	Eva sneed in haar hand.
Han knäpte upp rocken.	Hij knoopte zijn jas los.

2 Bijvoeglijke naamwoorden

2.1 De twee vormen van het bijvoeglijk naamwoord

Het bijvoeglijk naamwoord kent een onbepaalde vorm en een bepaalde vorm. Bij attributief gebruik [d.i. meteen vóór het zelfstandig naamwoord] wordt de bepaalde vorm gebruikt, indien het zelfstandig naamwoord bepaald is. De onbepaalde vorm wordt gebruikt, indien het zelfstandig naamwoord niet bepaald is.

Wordt het bijvoeglijk naamwoord predicatief gebruikt [d.i. samen met een koppelwerkwoord als b.v. 'zijn' en 'worden'], dan staat het altijd in de onbepaalde vorm.

2.2 Het bijvoeglijk naamwoord in de onbepaalde vorm

Kenmerkend voor het bijvoeglijk naamwoord in de onbepaalde vorm is, dat het zich in geslacht [**en/ett**-vorm] en getal [enkelvoud/meervoud] richt naar het zelfstandig naamwoord dat het bepaalt. Gebruikt wordt dan:

bij en -woorden enkelvoud:	de grondvorm	[=woordenboek-vorm]
bij ett -woorden enkelvoud:	de grondvorm + -t	
bij en-/ett -woorden meervoud:	de grondvorm + -a	

Attributief

en stor stad	[stor]	een grote stad
ett stort hus	[stor+t]	een groot huis
stora städer	[stor+a]	grote steden
stora hus	[stor+a]	grote huizen

Predicatief

En stad/Staden är stor.	Een/De stad is groot.
Ett hus/Huset är stort.	Een/Het huis is groot.
Städer/Städerna är stora.	Steden/De steden zijn groot.
Hus/Husen är stora.	Huizen/De huizen zijn groot.

N.B. Let ook op de onbepaalde vorm van het bijvoeglijk naamwoord in constructies als:

Pojkarna ser glada ut.	De jongens zien er blij uit.
Jag känner mig fantastisk.	Ik voel me fantastisch.
Han gjorde oss glada.	Hij maakte ons blij.
Snön låg djup.	De sneeuw lag diep.
Hon har målat huset rött.	Zij heeft het huis rood geschilderd.
De satt tysta.	Zij zaten in stilte.

In al deze gevallen komt het bijvoeglijk naamwoord in geslacht en getal overeen met het zelfstandig naamwoord/persoonlijk voornaamwoord dat er door bepaald wordt.

2.3 Het bijvoeglijk naamwoord in de bepaalde vorm

De bepaalde vorm van het bijvoeglijk naamwoord maakt men door aan de grondvorm de uitgang **-a** te hechten: de bepaalde vorm van het bijvoeglijk naamwoord is dus altijd gelijk aan de meervoudsvorm van de onbepaalde vorm.

Het bijvoeglijk naamwoord in de bepaalde vorm wordt bovendien voorafgegaan door een losstaand bepaald lidwoord, namelijk:

den: als het zelfstandig naamwoord een **en**-woord is.

det: als het zelfstandig naamwoord een **ett**-woord is.

de: als het zelfstandig naamwoord in het meervoud staat.

Bijvoorbeeld:

den stora staden	de grote stad
det stora huset	het grote huis
de stora städerna	de grote steden
de stora husen	de grote huizen

2.4 Weglaten van het losstaand bepaald lidwoord

Het losstaand bepaald lidwoord wordt weggelaten in de volgende gevallen:

- 1 Bij eigennamen en staande uitdrukkingen:

Gamla stan i Stockholm	Gamla stan in Stockholm
Vita huset i Washington	het Witte Huis in Washington
svenska språket	de Zweedse taal
- 2 Bij bijvoeglijke naamwoorden en rangtelwoorden e.d. die ligging/volgorde aangeven:

västra delen av landet	het westelijk deel van het land
på tredje våningen	op de derde verdieping
i vänstra handen	in de linkerhand
sista gången	de laatste keer
- 3 Bij **hel** 'heel', **halv** 'half', **själv** 'zelf':

hela året	het hele jaar
halva äpplet	de halve appel
själva beslutet	de beslissing zelf

2.5 Zelfstandig gebruik van het bijvoeglijk naamwoord

Bijvoeglijke naamwoorden kunnen ook zelfstandig gebruikt worden. Zij krijgen dezelfde uitgangen, **-t** [ett-vorm], **-a** [meervoud/bepaalde vorm],

als wanneer zij bijvoeglijk gebruikt worden. Bijvoeglijke naamwoorden kunnen, net zoals zelfstandige naamwoorden en eigennamen, tevens een **-s**-uitgang hebben. Zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden krijgen echter geen aangehecht lidwoord of meervoudsuitgang.

Enkele voorbeelden:

de rika och de fattiga	de rijken en de armen
en bekants bil	de auto van een bekende
ett vitt hus och ett brunt (hus)	een wit huis en een bruin (huis)
Katarina den stora	Catharina de Grote

2.6 Mannelijke uitgang in de bepaalde vorm van het bijvoeglijk naamwoord

Soms wordt in de bepaalde vorm enkelvoud de uitgang **-e** gebruikt, als het bijvoeglijk naamwoord met een zelfstandig naamwoord staat (of met een eigenaam), waarmee een mannelijke persoon wordt aangeduid. Deze bepaalde vorm mannelijk wordt ook gebruikt bij zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden en in een aanhef in brieven, bijvoorbeeld:

den gamle kungen	de oude koning
min gode vän Torbjörn	mijn goede vriend Torbjörn
den avlidne (mannen)	de overledene (overleden man)
Karl den store	Karel de Grote
Käre Göran!	Beste Göran!

maar:

den gamla drottningen	de oude koningin
Kära Lydia!	Beste Lydia!
Kära Göran och Lydia!	Beste Göran en Lydia!
Kära vänner!	Beste vrienden!

2.7 Eigennamen van landen, streken e.d. in combinatie met een bijvoeglijk naamwoord in de onbepaalde en bepaalde vorm

Eigennamen voor geografische gebieden zoals landen, streken en steden worden beschouwd als **ett**-woorden; dit wordt zichtbaar aan de **ett**-vorm van een erbij geplaatst bijvoeglijk naamwoord, bijvoorbeeld:

Sverige är fantastiskt och mest fantastiskt är Dalarna!	Zweden is fantastisch en het meest fantastisch is Dalarna!
--	--

Staan dit soort eigennamen met een bijvoeglijk naamwoord in de bepaalde vorm, dan wordt dit bijvoeglijk naamwoord voorafgegaan door het losstaand bepaald lidwoord **det**:

det vackra Stockholm	het mooie Stockholm
det skogrika Småland	het bosrijke Småland
det gamla Uppsala	het oude Uppsala
det forna Jugoslavien	het vroegere Joegoslavië

N.B. Bij eigennamen met **-älv/-å** 'rivier', **-sjö** 'meer', **-ö** 'eiland' e.d. wordt, als er sprake is van de oorspronkelijke geografische betekenis, ook het

geslacht van het oorspronkelijke zelfstandig naamwoord overgenomen, bijvoorbeeld:

Dalälven är 52 mil lång.

Dalälven [= De Dalrivier] is 520 km lang.

2.8 Afwijkende vormen van de **ett**-vorm/meervoudsvorm/bepaalde vorm bij bijvoeglijke naamwoorden

Een aantal bijvoeglijke naamwoorden hebben afwijkende vormen in de **ett**-vorm en/of in het meervoud/de bepaalde vorm. De volgende groepen zijn te onderscheiden:

- 1 Bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op medeklinker + **-d** verliezen **-d** in de **ett**-vorm, bijvoorbeeld:

känd	känt	kända	bekend
vild	vilt	vilda	wild
- 2 Bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op medeklinker + **-t** verliezen **-t** in de **ett**-vorm, bijvoorbeeld:

svart	svart	svarta	zwart
trött	trött	trötta	moe
- 3 Bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op klinker + **-d** hebben **-tt** in plaats van **-dt** in de **ett**-vorm, bijvoorbeeld:

god	gott	goda	goed
röd	rött	röda	rood
- 4 Bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op **-el/-er** verliezen **-e** in het meervoud/de bepaalde vorm, bijvoorbeeld:

enkel	enkelt	enkla	eenvoudig
vacker	vackert	vackra	mooi
- 5 Bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op **-en** verliezen **-n** in de **ett**-vorm en **-e** in het meervoud/de bepaalde vorm, bijvoorbeeld:

mogen	moget	mogna	rijp
vaken	vaket	vakna	wakker
- 6 Eenlettergrepige bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op een klinker krijgen in plaats van **-t** de uitgang **-tt** in de **ett**-vorm, bijvoorbeeld:

ny	nytt	nya	nieuw
rå	rått	rå(a)	rauw
- 7 Meerlettergrepige bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op **-t** na lange klinker krijgen in de **ett**-vorm geen extra **-t**, wanneer het leenwoorden betreft, bijvoorbeeld:

absolut	absolut	absoluta	absoluut
----------------	----------------	-----------------	----------
- 8 Bij bijvoeglijk gebruikte voltooidde deelwoorden [= verleden deelwoorden] die eindigen op **-ad** (dit zijn werkwoorden van groep A zie 7.9) vervalt de **-d**

in de **ett**-vorm; in het meervoud/bepaalde vorm krijgen zij **-e** in plaats van **-a**:

intresserat **intresserat** **intresserade** geïnteresseerd

- 9 Bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op onbeklemtoonde klinker zijn onverbuigbaar, bijvoorbeeld:

ringa onbeduidend

öde verlaten

enastående uniek

Zie ook 2.11.

N.B.1 **Gammal** 'oud' heeft een onregelmatige meervoudsvorm **gamla**.

N.B.2 In de **ett**-vorm van bijvoeglijke naamwoorden genoemd onder 3 en 6 wordt de oorspronkelijke lange klinker kort uitgesproken. Bij eenletter-grepige bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op lange klinker + **-t** wordt de klinker in de **ett**-vorm eveneens kort, vergelijk:

röd	[reu:d]	rött	[rüt:]	röda	[reu:da]	rood
ny	[ny:]	nytt	[nyt:]	nya	[ny:a]	nieuw
vit	[wie:t]	vitt	[wiet:]	vita	[wie:ta]	wit

N.B.3 Bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op korte klinker + **-m** hebben in het meervoud/de bepaalde vorm verdubbeling van de eindmedeklinker **-m**:

tom	tomt	tomma	leeg
ensam	ensamt	ensamma	alleen

N.B.4 De meervoudsvorm/bepaalde vorm van bijvoeglijke naamwoorden, eindigend op **-å**, zoals **rå** 'rauw', **blå** 'blauw' en **grå** 'grijs' staat vaak zonder uitgang **-a**, bijvoorbeeld:

hennes blå(a) ögon haar blauwe ogen

N.B.5 De **-o-** in het bijvoeglijk naamwoord **god** wordt uitgesproken als [-oe-], maar de **-o-** in de **ett**-vorm wordt uitgesproken als [-ò-]. Vergelijk:

God [goe:d]	jul!	Gelukkig kerstfeest!
Gott [gòt:]	nytt år!	Gelukkig Nieuwjaar!

2.9 Het onregelmatige bijvoeglijk naamwoord **liten**

Het bijvoeglijk naamwoord **liten** 'klein' is onregelmatig.
Het heeft de volgende vormen:

	<i>Enkelvoud</i>	<i>Meervoud</i>
Onbepaalde vorm:	liten/litet	små
Bepaalde vorm:	lilla	små